

чих завдань, аналізу специфічних для даної культури комунікативних ситуацій, створенні проектів з міжкультурною проблематикою та використанні креативних технологій.

Яременко Т. Г., доц. кафедри
української мови та літератури

МОВНИЙ ЕТИКЕТ ЯК ОДИН ЗІ СКЛАДНИКІВ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

У лінгвістичних, психологічних, культурологічних дослідженнях останніх десятиліть особливої популярності набуває термін *компетенція*.

Виокремлюють такі компетенції: мовна й/чи лінгвістична, комунікативна, лінгвокультурологічна (лінгвокраїнознавча, етнокультурна, соціокультурна).

Лінгвістична компетенція базова. Вона спирається на теоретичні основи мови, охоплює весь комплекс мовного апарату: основи науки, відомості про мову як знакову систему й суспільне явище.

З мовною компетенцією пов'язують знання лексичних, граматичних норм літературної мови, уміння правильно вимовляти й наголошувати слова, добирати такі мовновиражальні засоби, які відповідають меті й обставинам спілкування. Опанування багатством мови є складником успішної мовної діяльності. Мовна компетенція є «містком» між лінгвістичною та комунікативною компетенціями, оскільки сприяє організації усної й писемної мови з урахуванням функціонально-стильової належності через знання норм мови.

Не менш важливою у парадигмі компетенції особистості є лінгвокультурологічна компетенція. Формування лінгвокультурологічної компетенції є одним із пріоритетних напрямків культури мови особистості, її націоцентричного світогляду, що є наскрізною темою вивчення дисципліни «Українська словесність» в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана. Лінгвокультурологічна компетенція передбачає осмислення рідної мови як форми вираження національної культури, взаємозв'язку мови й історії народу, національної специфіки мови й «мовної» поведінки, осмислення значущості мови в житті людини.

Засвоєння будь-якої мови, як було зазначено вище, базується не тільки на знаннях системи мови, але й умінні використовувати мовновиразові засоби, відповідно до мети й обставин спілкування (мовна компетенція). Орфоепічних, лексичних, граматичних помилок припускаються навіть носії мови. Цілком очевидно, що в мові інофонів таких помилок ще більше. Тому особливо важливим для формування компетенції, зокрема лінгвокультурологічної, є знання менталітету, особливостей народних традицій, вірувань, духовних надбань народу, підвищення рівня національно-мовної свідомості. Адже саме «літературна мова ідентифікує українців як націю, еволюційно та цивілізаційно сформовану етнічну та духовну цілісність серед народів світу» [1; 6]. Однією з найважливіших лінгвокультурологічних тем, необхідних у формуванні націоцентричного світогляду особистості, є вивчення особливостей мовного етикету, який є виразником менталітету українців, їхніх культурних цінностей. Знайомлячи студентів з мовним етикетом (вітання, вибачення, прохання, порада, схвалення, комплімент, зауваження, прощання, телефонування, листування тощо), потрібно широко залучати кращі зразки українських художніх текстів. Це дасть змогу більш глибоко проникнути в українську культуру, вивчити традиційні для українців етикетні слова й вирази. Візьмемо для прикладу поезію Ліни Костенко, в якій відчутна перевага давніх питомих українських етикетних виразів, як-от: «Щастя тобі, доле!», «Даруйте. Це не для мене», «Що ж, на добраніч, пора вирушати...», «Що ж, вибачайте», «О, підожди, людино, будь ласкава» ..., «Вітаю Вас», «Прощайте, люди», «Хвалити Бога, вирвався і втік», «І я кажу: «Спасибі (спаси Біг) долі!»

Отже, мовна компетенція не обмежується лише практичними порадами щодо вживання слів, вибору синонімів, рекомендаціями щодо складних випадків правопису тощо. Її призначення ширше — вона передбачає фонові, мовнокраїнознавчі відомості про слова, поняття, крилаті вислови, словесні засоби української мови та літератури.

Література

1. Шевченко Л. І. Літературна мова у просторі національної культури. — К.:Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. — С. 6.